

СМЕРТЬ

Ранками ув'язнених розбуркував зловісний звук сирен. І тоді виснажені, стомлені люди прокидалися, озираючись, схоплювалися з нар, щось нашвидку переснідували й поспішали до вахти на розвод.

Остап Кудря щойно прокинувся на верхніх нарах і хотів підвестися, аж раптом злякано здригнувся, озираючись навколо.

Його два друзі що так довго звечора шепотіли з ним про далеку Україну, друзі, що так пристрасно мріяли про волю, про своїх дружин, дітей, стали холодні, мертві.

Ще звечора вони обнялися з Остапом, щоб разом було тепліше спати на голих нарах, і так застигли навіки; наче кістяки з шкірою і відкрит ми очима.

Остапозі зробилося млосно, але по хвилині він себе опанував. Він звільнився від з дубілої руки, потім звільнився від обіймів другого товариша, глянув на їх мертві, з відкритими очима обличчя й тривожно крикнув:

— Дневальний!

Навколо нього відразу скупчилися ув'язнені.

Мовчки, похмуро дивилися на трупи.

Хтось у гурті важко зітхнув.

— Що ж, така хвороба!

Смерть у бараці останніми днями нікого не дивувала. Таке траплялося і вдень, і вночі, і в бараці, і на трасі каналу Москва-Волга, де під мільйонами кубометрів землі навіки полягли тисячі українців.

Згодом прийшли санітари разом з лікпомом Соломонем Ізраїлевичем, що якимось помилково потрапив до таборів.

Лікпом байдуже поглянув на мер вих і гаркаво наказав санітарам:

— Уберіть!

Санітари винесли трупи на переповнену підводу.

Ніхто не міг встановити діагнозу цієї хвороби, що так немилосердно косила на каналі ув'язнених. Лікарів на це не було, а Соломон Ізраїлевич сам мало що розумів і лише старий куховар усіх переконував:

— Це — кривава дисентерія.

Удень Остап почував себе весь час приголомшено — смерть друзів тяжко гнітила його.

Працюючи на трасі, він тягав тачку, і ця тачка видалася йому тепер занадто важкою. Одноколісна тачка часто скочувалася з промерзлих трапів під укіс, ґрунт висипався на півдорозі, й бригадир кричав:

— Кудря, посаджу в ізолятор!

Остап стискував губи і мовчки брався до роботи.

Сьогодні він чомусь особливо яскраво пригадав свою дружину Галю, сина — Юрка, студентські роки, свій арешт...

Тоді Юркові було вісім місяців, а зараз...

Зараз йому шостий рік.

Невже він, Остап, більше не побачить України, дружини, свого сина. Невже він так само, як і його друзі, несподівано помре від загадкової хвороби, і Соломон Ізраїлевич, по-жидівському гаркавлючи, вимовить: „уберіть“, а старий куховар буде переконувати: „це кривава дисентерія“.

О, невже він ніколи не повернеться на Україну!

Ні. Він мусить жити.

А звечора, геть знетомлений, він лежав на нарах і знову мріяв про Україну, сина...

Іноді йому здавалось, що Украї-

ни немає, а все це є задушний, пошматований сон.

Він лежав, гарячково думав і мучився від болів.

Навколо нього всі вже спали, тільки він один ні.

Ніч була така дозга, холодна.

На ранок, коли знову моторошно завила сирена, коли ув'язнені хутко почали схоплюватися з нар, у бараці хтось тривожно крикнув:

— Дневальний!

Знову задубіли дзое...

Прийшли лікпом, санітари.

Соломон Ізраїлевич віддала подивився на них і прогарказив:

— Уберіть мьортвих.

Остапа взяли за ноги й, тягнучи з нар, впустили на підлогу.

Він напружив усі свої сили й ледве чути вимовив:

— Товариші, я живий. Я живий!

Але на це прозвучала суха, незаперечна відповідь:

— Не врі, лекпом лучше знаєт.

15-1—42 р., Харків.